

Samenvatting

Criminelen zonder grenzen

Veerkracht en onderlinge afhankelijkheid in productenketens van opium en coca

Eric Dante Gutierrez

Ondanks de decennialange strijd om het probleem aan te pakken, heeft de productie en distributie van opium en coca in 2018 een historisch hoog niveau bereikt. Wat verklaart die buitengewone weerstand tegen een verbod op deze industrie?

Dit proefschrift beschrijft een diepgaand onderzoek naar dit probleem. Allereerst wordt de opkomst van de commerciële opium- en coca-teelt in historisch perspectief geplaatst als een product van commodificatie en sociale constructie. Daarna volgt een onderzoek naar het Amerikaanse en het VN-systeem. Dit zijn de twee mondiale mechanismen om de alomtegenwoordige markten die vol in het zicht zijn verborgen op te sporen en te observeren. De officiële informatie en kennis die sinds 1986 is gepubliceerd wordt daarbij kritisch tegen het licht gehouden.

Nadat de theoretische basis is gelegd wordt de focus van het onderzoek verlegd naar de hoofdrolspelers. De onderzoeksvragen zijn:

Hoe geven criminele ondernemers vorm aan, en worden zij op hun beurt gevormd door, de veerkracht van de illegale productie van de gewassen opium en coca? En wat zijn de implicaties van hun activiteiten voor het voorzien in het levensonderhoud van arme plattelands huishoudens waarop zij invloed hebben?

Om deze vragen te beantwoorden is een vergelijkend onderzoek gedaan in vier landen: Afghanistan, Myanmar, Colombia en Bolivia. Er zijn drie 'configuraties' onderzocht die een antwoord op de vragen kunnen bieden. Een configuratie is de combinatie van factoren of variabelen die de verschillende uitkomsten of gevolgen weergeeft. Het betreft a) **veerkracht** en overleving in de grensgebieden waar de illegale gewassen worden geteeld; b) de **carrières** of levensverhalen van geselecteerde criminele ondernemers; en c) **prijzen** en prijsveranderingen van de illegale gewassen.

De conclusie van dit onderzoek is dat onderlinge afhankelijkheid – en niet kwetsbaarheid, dwang en criminele ondernemingen, of prijzen – de beste verklaring vormt voor weerstand tegen het verbod op opium en coca. Het begrip onderlinge afhankelijkheid is voor het eerst beschreven door Blok (1974) en wordt gedefinieerd als politieke, economische of sociale vormen van symbiose, *voor wat hoort wat*, samenspannen of oogluikend toestaan. Het onderzoeken van onderlinge afhankelijkheid biedt niet alleen een ander perspectief, maar ook mogelijkheden om de beleidsdilemma's aan te pakken die ontstaan door de gevolgen van illegale gewasseneconomieën voor de mogelijkheden om in het levensonderhoud te voorzien op het platteland.